

HERR ARNES PENNINGAR

Opera i en akt av Gösta Nystroem (1890–1966). Libretto Bertil Malmberg
efter Selma Lagerlöfs kortroman.

Sjungs på svenska med svensk och engelsk textning på textmaskin.

Dirigent PATRIK RINGBORG
Regi MATTIAS ERMEDAHL
Scenografi LARS-ÅKE THESSMAN
Kostymdesign ANN-MARGRET FYREGÅRD
Koreografi ANNIKA LINDQVIST
Ljusdesign JOAKIM BRINK

Medverkande
Herr Arne ANDERS LORENTZSON
Hans hustru ANNALENA PERSSON
Elsalill JULIA SPORSÉN
Fostersystern SOFIE ASPLUND
Torarin TOMAS LIND
Hans mor/Värdinnan på Marstrand KATARINA GIOTAS
Sir Archie ANTON ERIKSSON
Sir Filip DANIEL RALPHSSON
Sir Reginald ERIK ROSENIUS
Olof Hästskötare ÅKE ZETTERSTRÖM
Värden på Branehög KRISTOFFER TÖYRÄ
Värdinnan på Branehög MIA KARLSSON
Båtsmannen HANNES ÖBERG
Skepparen MATS ALMGREN
En sjöman HENRIK ANDERSSON
Fiskrenserskor ANNA-KARIN SIMLUND, KARIN HAMMARLUND
Gäster MIKAEL SIMLUND, WILLIAM DAVIS LIND
Röster DANIEL HAYES, MARCUS LILJEDAHL
Soldat MIKLOS TALIGA En kvinna YVONNE HELANDER
SÅNGARE FRÅN HÖGSKOLAN FÖR SCEN OCH MUSIK
STATISTER OCH BARNSTATISTER

Premiär 19 februari 2022

Föreställningslängd ca 2 tim och 15 minuter, inklusive en paus

Innehåll

Handling	4	Inre och yttre landskap	26
De döda är arma, men deras makt är stor av Mattias Ermedahl, regissör	9	av Lars-Åke Thessman, scenograf	
Kan man älska en mördare? av Ellen Mattson, författare och ledamot i Svenska Akademien	13	Marstrand, kyla och 1500-talsmåleri	30
Nystroem tog målarsjälen med sig i musiken av Martin Andersson, repetitör	16	Ann-Margret Fyregård berättar om kostymerna	
De ser våldet i varandra Julia Sporsén berättar om rollen Elsalill	21	Från radio till scenen med impressionism och havsmusik av Göran Gademan, dramaturg	35
		Biografier	44

Handling

Vi befinner oss i trakterna kring Marstrand i februari 1586, en tid då Bohuslän ännu tillhörde Danmark. I Marstrand vimlar det av fiskare och köpmän men också av skotska legoknektar som varit i tjänst hos Johan III. Vintern är sträng, havet fruset och skeppen infrusna.

Akt 1

På fastlandet, inte långt ifrån Marstrand, ligger Solberga prästgård. Här sitter den rike herr Arne och hans husfolk och äter kvällsvard. Fiskmånglaren Torarin har tagit en omväg till Solberga för att också få sig en bit mat. Det sägs att herr Arnes rikedom, som lär vara tagen från kloster, en dag kommer att bli hans fall. Under måltiden får herr Arnes hustru en otäck vision. Hon ser och hör okända män slipa knivar på Branehög.

Torarin far vidare och lockas in till värds-
huset på Branehög. Där berättar värdinnan
om några män som sökt husrum. Efter att
de hört sig för om vilken gård som var
rikast i trakten slipade de sina knivar.

Plötsligt ser några gäster att Solberga
prästgård brinner och alla beger sig dit för
att hjälpa till. De möts av den döende Olof
Hästkötare som berättar att hela familjen
blivit mördad av tre män. Men Elsalill har
gömt sig och undkommit. Man förföljer
mordbrännarna men lyckas inte få tag i
dem. Torarin tar hand om Elsalill och tar
med henne till Marstrand.

På Marstrand möter Elsalill Sir Archie. De
blir förälskade och han ber henne följa med
honom till Skottland. Han plågas av svåra
minnen och hoppas att hans skuld betalas
om han tar hand om Elsalill.

PAUS

Akt 2

Elsalills döda fostersyster visar sig. Hon vill
göra Elsalill medveten om att Sir Archie inte är
den hon tror. Och Elsalill inser till slut vad som
krävs – hon måste ange den hon älskar.

När vakter försöker gripa skottarna upp-
står slagsmål. Elsalill, som slits mellan sin
kärlek till Sir Archie och sin sorg, väljer själv
döden. Sir Archie tar hennes döda kropp
till det infrusna skeppet utanför hamnen
och försöker ge sig av.

Men isen vill inte ge vika. Havet öppnar
sig inte för den som handlat orätt. Först när
skepparen fångslar de skotska soldaterna
och för dem i land börjar isen sjunga ute till
havs.

Kvinnorna från Marstrand tar sig till
skeppet för att hämta Elsalills döda kropp.
De för henne in till staden medan isen bryts
upp. Havets portar har öppnats.

Ovan: Mia Karlsson (Värdinnan på Branehög, Kristoffer Töyrä (Värden på Branehög)
Nedan: Dardan Bakraqi
T.v. Allie Brehmer, My Cederberg (barnstatister)

De döda är arma, men deras makt är stor ...

av MATTIAS ERMEDAHL, regissör

Det övernaturliga både fascinerar och skrämmar. Jag, och säkert många med mig, brinner av lust att få uppleva något fullständigt oförklarligt, samtidigt som det är det sista jag vill. Trots allt föredrar de flesta av oss sannolikt att höra en spökhistoria än att bli en del av en.

Så vad för slags berättelse är *Herr Arnes penningar*? Den skulle naturligtvis kunna sägas vara just en spökhistoria, om man med det menar en berättelse där den andliga och den verkliga världen samexisterar som vore det helt naturligt.

I ett infruset Marstrand uppstår ett gränsland. En sällsam plats där levande och döda möts, och där till slut ett enda återstår: en skuld som obönhörligen kommer att utmätas.

För mig är dock *Herr Arnes penningar* en berättelse om skuld. Om hur skuld och dåligt samvete gentemot någon som står en nära sliter och förföljer. Som när Elsalill öser bitterhet över sin döda fostersyster, endast därför att systemen försöker göra Elsalill uppmärksam på Sir Archie och hans fasansfulla brott. Djupt besviken på den som leder henne mot insikten vet Elsalill vad som krävs av henne, men hon kan omöjligen gå med på att det måste ske.

Skulden sliter också i Torarin, vars samvete över att möjligen ha kunnat förhindra tragedin i prästgården väger så tungt att han snarast betraktar sig som medskyldig. Samvetets viskande röster förföljer även Sir Archie som finner det omöjligt att fly ur skuldens fängelse. Inte med mindre än att hans älskade, den han gjort så fruktansvärt ont, följer med honom.

Herr Arnes penningar är fantastisk och intensiv. Gösta Nystroem och Bertil Malmberg har skapat en opera som rent dramaturgiskt ligger nära Selma Lagerlöfs kortroman. Vi följer skeendet genom Torarins ögon. Han blir vår ofrivillige ciceron som både upplever och återberättar historien på samma gång. I hans drama är Elsalill, Fostersystemen och Sir Archie dramats huvudkaraktärer, i vår berättelse är det kanske Torarin själv.

I ett infruset Marstrand uppstår ett gränsland. En sällsam plats där levande och döda möts, och där till slut ett enda återstår: en skuld som obönhörligen kommer att utmätas. ■

Kan man älska en mördare?

av ELLEN MATTSON, författare och ledamot i Svenska Akademien

Regissören Mattias Ermedahl och hans team har tagit stort intryck av Ellen Mattsons förord i 2017 års nyutgåva av *Herr Arnes penningar*. Här i programmet utvecklar Mattson sina tankar kring skulden som måste betalas och naturen som medagerande.

Kan man älska en mördare? Kan man förlåta den som dödat eller skadat människor som stått en nära? Räcker uppriktig ånger för att sona en ond handling? Och om man lever för att göra gott för andra, kan det uppväga eller rent av utplåna gamla skulder från det förgångna?

Vi vill gärna svara ja på sådana frågor. Vår kultur bygger på att vi ska kunna göra det, att vi är redo att ursäktas, ge en andra chans, se det goda i vår nästa. Vi söker förklaringar och letar efter botemedel, i tron att ingen är helt och hållet förtappad. De kristna grundsatserna lever i oss, i förening med allt vi lärt av vetenskapen under 1900-talet, insikten om de omedvetna djup som finns inom varje människa och vår förståelse för det sociala arvets betydelse. Till detta kommer politiska reformer som lett fram till vad som idag är självklara fundament för samhällsgemenskapen: allas lika värde, rättvisa och likhet inför lagen, vård istället för straff, hjälp till den som behöver. Ingen knut kan väl vara så hård att den inte går att lösa med varsamma och tålmodiga händer?

Det är en vacker föreställning, och om man vill leva kvar i den bör man göra en

omväg kring *Herr Arnes penningar*. För Selma Lagerlöfs korta lilla roman från 1904 är fullkomligt obarmhärtig i sin verklighetsbeskrivning. I ett enda slag sopar den bort alla läsarens tankar om hur livet borde vara och visar istället fram det som det är: här finns ingen rättvisa, ingen mildhet, ingen förståelse, ingen försoning. Här finns bara en balans som till varje pris måste vidmakthållas, och om det uppstår en skuld som rubbar balansen måste någon betala den skulden. Vem som betalar och till vilket pris det sker är ointressant för den blinda, känslolösa makt som styr livet på jorden.

Vem som betalar och till vilket pris det sker är ointressant för den blinda, känslolösa makt som styr livet på jorden.

Selma Lagerlöf fann uppslaget till sin berättelse i Johan Oedmans bohuslänska krönika *Corographia Bahusiensis* från 1746. Där kan man läsa om hur prästen i Solberga mördades tillsammans med allt sitt husfolk av tre skottar utklädda till garvaregesäller.

Bara en ung flicka lyckades genom att gömma sig uppe på ugnen överleva massakern och kunde senare vittna mot gärningsmännen. I Selma Lagerlöfs berättelse får hon namnet Elsalill och det är hon som måste återställa den naturens ordning som rubbats genom mordet, de döda kräver det av henne, hennes mördade lilla fostersyster uppenbarar sig gång på gång för henne och insisterar på det. Det handlar om mord och hämnd och spökerier, skriver Selma Lagerlöf i ett brev medan hon arbetar på sin roman, men det färdiga verket överskrider denna lite lättvindiga beskrivning och jag har aldrig läst *Herr Arnes penningar* som en spökhistoria – det här är stor och tidlös litteratur, upptagen av eviga frågor och djupt förankrad i verkligheten. När den mördade flickan tar kropp och börjar vandra på Marstrands gator är det för att Elsalill inte kan glömma fasan i mordet och de dödas ensamhet; det är för att hon vet att bara hon kan ge frid åt de osaliga.

Man kan aldrig smita undan, det är den sanning Herr Arnes penningar gestaltar, varje skuld måste betalas, varje lögn avslöjar till sist sig själv.

Men de levande då, borde inte de komma före? Selma Lagerlöf som aldrig väjde för det svåra låter Elsalill förälska sig i en av mördarna, hon vässar det moraliska dilemma till en kniv som sticks allt djupare i den unga flickans hjärta. Elsalill är skyddslös, ett barn, hon är helt och hållet ensam, ingen ser och älskar henne utom denne ende, och just honom måste hon förråda och sända till galgen. Det skulle vara lätt för henne att

tiga om det hon vet och låta sin älskade gå fri, men varje gång hon frestas av tanken viskar samvetet i hennes öra eller går framför henne med blodiga fötter i snön. Man kan aldrig smita undan, det är den sanning *Herr Arnes penningar* gestaltar, varje skuld måste betalas, varje lögn avslöjar till sist sig själv. Ingen medicin kan läka ett sår som det här, ingen terapi kan lösa en sådan knut, ingen kan lyfta pliktens börda från Elsalills axlar. Det är en skoningslöst hård och obehaglig livsinsikt som präglar romanen.

Hela skapelsen har stannat upp i väntan på att ordningen ska återställas.

Och naturen är medagerande i spelet. Det brott som begåtts på Solberga prästgård är så avskyvärt att hela världen har frusit till is. Vem eller vad som bestämmer över denna kalla och förstenade värld är inte gott att veta, om det är Gud eller ödet eller naturens makter eller alltihop i förening, men så länge mördarna går fria på stadens gator förblir varje utväg blockerad av ismassorna. Hela skapelsen har stannat upp i väntan på att ordningen ska återställas. Det bohuslänska vinterlandskapet blir en bild av Elsalills själskamp, men också av varje människas ensamhet i detta som man aldrig kommer undan, den oavvisliga skyldigheten att göra det man innerst inne vet är rätt. För Elsalill blir priset högt, men när berättelsen till sist når sin fullbordan kommer också befrielsen, isen bryts upp och livet kommer tillbaka. Alla havets portar stod öppna, skriver Selma Lagerlöf i romanens sista rader. Och vi som läsare och publik känner lättnaden när vi till sist får andas fritt. ■

Nystroem tog målarsjälen med sig i musiken

av MARTIN ANDERSSON, *repetitör*

Det är märkvärdigt att Gösta Nystroem lyckas få till en opera som *Herr Arnes penningar* på första försöket. Hur lyckades han bemästra storformen där scener i omväxlande karaktär följer på varandra med vilopunkter, höjd- och lågpunkter på precis "rätt ställen"? Hur kunde han skapa musikalisk form inom varje scen så att dialogen och dramats utveckling också sker i musiken?

I unga år aspirerade Nystroem på att bli bildkonstnär snarare än tonsättare. Men musiken fanns alltid där parallellt, så det var inte konstigt att han till slut hamnade i konstarnas smältdegel Paris. Han ställdes inför att välja mellan antingen den tyska skolan, post-Wagnersk kromatik till bristningsgränsen och senare Schönbergs stränga tolvtons teknik, eller den franska. Den franska akademiska musikvärlden var förvisso också sträng och än mer konservativ, men den "offentliga" konstnärliga arenan var betydligt friare och mer experimentell.

I musiken hade det i decennier (tack Debussy!) släppts in influenser från mer orientaliska skalor med friare harmonik och form. Detta fick sin legendariska kulmination i Stravinskis *Våroffer*, ett verk som Nystroem beundrade och vars influenser också hörs i *Herr Arnes penningar*.

Några år in på sin Parisvistelse bestämde sig Nystroem för att i första hand satsa på musiken och jag upplever att han tog med en hel del av sin målarsjäl in i komponerandet. Det märks dels i hans stora känslighet

för stämningar i musiken, som vore det bilder, dels i hur han färglägger sin harmonik. Han är djärv när han smyckar sina ackord med extra färgtoner, vilket kan få musiken att understundom klinga komplex och svår-genomtränglig. Lika ofta hör vi emellertid att han går andra vägen och tunnar ut musiken till små sköra trådar med få toner, även om de är kryddiga.

En självklar styrka som Nystroem tar med sig in i arbetet med operan är hans begåvning att komponera sånger. Hans sånglinjer är melodiska och uttrycksfulla, sångvänliga utan att bli banala. När orkestern går in i kärvare musik finns alltid sången där, drivande dramat med lyrisk kraft – ett arv från äldre opera som senare kom att behärskas till fullo av bland andra Benjamin Britten.

Han är djärv när han smyckar sina ackord med extra färgtoner

Nystroems experimentlusta stannade förvisso inte vid vilka toner han skrev. I *Herr Arnes penningar* spelar en symfoni-orkester av klassiskt snitt, men med ett utökat slagverk, som han dock pressar största möjliga klangrikedom ur. Det mest spektakulära instrumentet är sannolikt såg. Den får gestalta den mystiska stämningen när spöket uppenbarar sig. Nystroems var också nyfiken på elektroniskt alstrad musik som började dyka upp i slutet av 1950-talet. Karl-Birger Blomdahls samtida opera *Aniara*

lät elektroniska ljud gestalta dåtidens rymdteknik och dess mystik. Nystroem använde det i stället som ytterligare ett sätt att skapa spökestämning.

Redan i operans första takt hörs ett litet musikaliskt "suck-motiv", ett sekundintervall, som kommer att dominera hela operan. Praktiskt nog kan det uppfattas som både en mänsklig suck och en stilla bölja från havet. Tillsammans med sin fortspinning blir temat utgångspunkt för många melodier och sånginsatser. Mer specifikt kommer denna havsmelodi att dominera de inhemska rollerna i operan, medan utbölingen Sir Archie får ett annorlunda tema. Hans musik blir en ryckig rytm snarare än en melodi. Soldaten Archie får en karikerad marsch. Musiken framställer honom som en udda, opålitlig fågel men intressant nog hör vi honom tala alltmer ärligt i scenen med Elsalill för att senare till och med byta till hennes havsmelodi! I slutet av operan när Sir Archie avslöjas driver paniken honom tillbaka till den kantiga marschrytmen. Ett sublimt arbete av herr Gösta Nystroem!

Herr Arnes penningar har trots sin ringa speltid ett klassiskt snitt som opera i sin uppbyggnad och dramatik. Men här finns inga större ensembler för solister och/eller kör. Solisternas scener är oftast dialoger, och kören gör välriktade inpass i de dramatiska ögonblicken. I första delen, men också i slutet, sjunger kören textlöst. Kören är alltså avpersonifierad både när vi ska närma oss historien och vid upplösningen. Operans slut är ett magiskt ögonblick. Efter att Skepparen och Torarin i vacker duett levererat de sista textraderna sker en orkestral uppbyggnad, med de avpersonifierade körrösterna, gradvist till ett grandios slut i ett strålande D-dur. Ett slut som både i tonart och sentiment faktiskt liknar *Turandots*. Puccinis slut gestaltar måhända mer entydigt jublande glädje och lättnad

än den som människorna på Marstrand upplever. Jag vill dock tro att ljuset i slutet på vår opera kommer från en högre makt. Samma makt som hållit Sir Archies skepp infruset tills brottslingen infångats och rättvisa skipats.

Livet kan äntligen gå vidare. ■

Martin rekommenderar:

Mer vinter-och ishavsmusik

- Sjostakovitj: Symfoni nr 11, sista satsen.
- Prokofjev: *Alexander Nevskij*. Kantat.
- Vaughan-Williams: Symfoni nr 7 *Antarctica*.

Mer Gösta Nystroem

- *Sånger vid havet*. Med piano eller orkester.
- *Tre havsvisioner för kör*.
- *Ishavet*. Symfoniskt poem för orkester. Ett sensationellt och gastkramande genombrottsverk. Stämningar som påminner om dem i *Herr Arnes penningar*, trots att det skrevs trettio år tidigare.

Karin Hammarlund (Fiskrennerska), Anna-Karin Sömlund (Fiskrennerska),
Katarina Giotas (Torarins mor), Anna Blylods (korist) Karin Fjellander (korist)

De ser våldet i varandra

berättat för LISA IVERSTAM, programredaktör

När Julia Sporsén tog sig an rollen som Elsalill försäkrade hon sig om att hon och regissören Mattias Ermedahl hade liknade tankar om karaktärens komplexitet. För trots att librettot ibland vill annorlunda är Elsalill ingen vek person. Om det vittnar musiken.

”När jag var liten var opera det som de vuxna sysslade med när de gick till jobbet. Jag höll också på mycket med musik, dans och teater. Efter skolan lutade det mer åt skådespeleri. Jag sökte till scenskolan men det gick inte alls bra. Till slut var jag tvungen att bestämma mig. Jag gick sånglinjen på Vadstena-Akademien och efter vår första konsert kände jag att det är här jag ska vara, det är det här jag är bäst på. Jag blir en bättre skådespelare när jag sjunger opera.

Att arbeta med opera innebär att aldrig bli klar. Arbetet innehåller så många delar: musikaliska, språkliga och sångtekniska. Det är dessutom varierande i och med att det både är kollektivt och individuellt. Just nu är jag *artist in residence** på Spira i Jönköping så då får jag dessutom vara delaktig i att programläggning och involverad i regiärbete.

Opera är en kroppslig upplevelse – både för den som sjunger och för den som tittar. Inom talteatern använder man sig allt oftare av mickar, men opera är fortfarande akustisk. Som konstform finns det inget bättre – när det är bra, vill säga. Men det är mycket som ska falla på plats, så många komponenter som ska stämma: orkester, kör, sångare, scen, kostym, ljus ... När det stämmer går det inte att värja sig, men när det inte gör det ... Dålig opera är förfärligt.

Vi har arbetat mycket med Lagerlöfs originalhistoria. Där finns fler lager och nyanser än vad som ryms i en radioopera på knappt två timmar. Redan innan vi började repetera var det viktigt för mig att veta att Mattias Ermedahl och jag hade liknande tankar om Elsalills karaktär, speciellt hennes och Sir Archies relation. Jag ville inte att det skulle bli så att Elsalill är god och Sir Archie är ond. Det var viktigt för mig att komplexiteten i gestalterna skulle komma fram. Det var skönt att höra att Mattias också var helt inne på det.

Elsalill är en föräldralös liten flicka. Vi vet ingenting om hennes bakgrund. Efter traumat är hon ganska trasig men också full av hämndbegär, och hon har flera dramatiska utbrott. ”Jag skulle slita dem hjärtat ur bröstet/Jag ville väl att de levde, att jag finge se deras kroppar fästade på steglet.” ”Hellre vill jag dö än att de skulle undgå sitt straff. Må de än vara så väldiga och starka/ Inte skola de undgå min hämnd.” Det är rena Elektra-texten!

Trots detta framställs Elsalill ibland som lite vek i musiken och librettot. Jag har behövt ändra på vissa saker. Jag sjunger exakt det jag ska, men jag gör något annat på scenen. Jag vill komma bort ifrån en passiv kvinnoroll. Det är ett ständigt pågående arbete att arbeta sig bort ifrån orimliga kvinnoporträtt i den äldre operallitteratu-

ren. Så gott som alltid finns det stöd för en annan bild och drivkraft i musiken. Däremot finns det inte alltid i texten, så där måste man göra jobbet själv.

Jag tror att Elsalill fäster sig vid Sir Archie för att hon ser att han, liksom hon, har våldet i sig. Och jag tror att han ser det hos henne också. Båda lever med en väldig skuld. Elsalill känner skuld över att hon överlevde och Sir Archie över sina brott. Han tänker att han kan sona sina skulder genom att älska Elsalill. Om man skulle lyfta ut själva spökhistorien är det fortfarande psykologiskt realistiska porträtt.

Även Elsalills och den döda fostersystemens samtal håller. För många tar inte en relation slut trots att en person dör. Man fortsätter att föra en dialog med den döda.

Även om man skulle lyfta ut själva spökhistorien är det fortfarande psykologiskt realistiska porträtt.

Bråkar, samtalar – och saknar. Elsalill blir väldigt arg på sin fostersyster när hon gör det uppenbart vem som är mördaren. Elsalill hade kunnat åka till Skottland med Sir Archie och få ett bra liv, men systemen försätter henne i en situation där hon måste ange honom. Den scenen gör vi med fostersystemen på scenen. Elsalill talar direkt till henne – det är inte bara något som händer i hennes huvud.

Att Gösta Nystroem var inspirerad av havet hörs genom hela operan. Det är stora havsvågor som rullar in – inga små krusningar på en sjö. Operan har ett speciellt tonspråk och tonalt är det en utmaning. Men musiken har en organisk, inneboende dramatik. Att musiken är skriven för en svensk text gör att operan blir mer direkt –

musik och språk hänger ihop. Det handlar om var ordens tyngdpunkt ligger, att språkmelodin och musiken följs åt.

Jag var med när GöteborgsOperan gjorde *Herr Arnes penningar* konsertant för fem år sedan och det är så roligt att nu få göra den sceniskt. Att få utveckla och porträttera den psykologiska realismen. Verket håller verkligen för det. Det sceniska ger publiken nycklar till Nystroems musik och skapar en förståelse för varför musiken låter som den gör.

Det finns några verkligt vackra melodiösa partier, till exempel "Skuggans aria" mot slutet av första akten. Det finns också fantastisk vacker körmusik, riktiga guldkorn som man skulle kunna spela på repeat i bilen. En av mina favoriter är när kvinnorna från Marstrand kommer i ett sorgetåg för att hämta Elsalills kropp och en av dem håller ett tal. Det är ett rörande starkt slut som Nystroem har tagit väl om hand.

Min pappa växte upp på Marstrand och vi har kvar ett släkthus på Koön. Jag har tillbringat många somrar, helger och jular där och jag känner miljön väl. Jag vet till exempel precis var Torarins stuga ligger. Där har jag själv stått och tittat ut över havet oräkneliga gånger."■

**Artist in residence* – att under en begränsad tid vara konstnärligt kopplad till ett scenhus för att där utveckla samarbeten och nya idéer, skapa nya influenser och för kunskapsutbyte.

Inre och yttre landskap

av LARS-ÅKE THESSMAN, scenograf

I Selma Lagerlöfs diktning talar naturen till människorna. Den är ofta en del av dramat och det är inte unikt inom konsten. Lagerlöfs naturskildringar har en själsfrände i Caspar David Friedrichs melanholiska landskapsmålningar där människan ofta ställs i relation till naturen. Personerna är vända med ryggen mot oss, som är tavlans betraktare. I den positionen står de ansikte mot ansikte med ett landskap som närmar sig det subtila, på gränsen till det hotfulla. Kanske speglar det något inom individen själv eller dess livsöde. Människan blir placerad i kosmos.

I *Herr Arnes penningar* har det ödesmätade i naturen utvecklats ytterligare. Den har tagit plats i intrigen och har en tydlig avsikt. Vintern i Marstrand och isen har frusit fast galeasen som är mördarnas tänkta flyktväg till Skottland. Skepparen förstår inte varför isen behåller sitt grepp trots att islossningen redan kommit igång längre ut till havs. Medan dramat fortgår har naturens kretslopp saktat in och avstannat. Beskrivningen av isen som reser sig kring skeppet ger öskt associationer till Friedrichs målning *Das Eismeer* och därmed blir den också en bild av ett sinestillstånd.

När skeendet närmar sig sin tragiska upplösning, då sanningen uppdagas – inte bara för Elsalill utan för hela Marstrands befolkning – växer stormen utanför värds- huset med sådan kraft att den påskyndar islossningen som till slut kommer att befria skeppet. Men inte förrän gärningsmännen är gripna och rättvisa skipats. Naturen och vädrets makter vet exakt när det ska ske, de tycks lyssna in det dramatiska förloppet och ingriper.

Under tiden målar musiken i Gösta Nystroems opera fram snötäckta vidder och iskalla stjärnnätter med inslag av över- naturlighet och trolldom. Vinterlandskapet blir en oskiljbar förbindelse mellan det yttre och det inre livet och mellan människa och natur. ■

Sir Titip
Sir Reginald
David Ralphson
Eric Rosenius

Herr Ames penningar

Göteborgs Operan

Ann-Kristin Torgren 2001

Marstrand, kyla och 1500-talsmåleri

berättat för LISA IVERSTAM, programredaktör

Att tillsammans med andra arbeta för att nå fram till varje uppsättnings specifika uttryck – det är den främsta anledningen till att kostymskaparen Ann-Margret Fyregård vill arbeta med scenkonst.

”Det är Selma Lagerlöfs saga som vi ska göra. Vi har inte förlagt berättelsen till någon annan tid än den hon bestämt – jag tror knappast att det hade varit görbart.

Jag har koncentrerat mitt arbete på kostymernas former och skalat bort detaljerna. Bohuslän, Marstrand, kyla och 1500-talsmålna Bruegel, Dürer, Cranach och Holbein har inspirerat. Det är många sångare på scenen, och deras kostymer är olika men hör ändå ihop. På så sätt bär de varandra i sitt uttryck.

Jag har koncentrerat mitt arbete på kostymernas former och skalat bort detaljerna.

Inför arbetet med en operauppsättning sätter sig först teamet ned och pratar ihop sig. Vi tittar på bilder av olika konstnärer, på naturen, på foton. Vi samtalar om vad vi vill förmedla och hur. Från inspirationskällorna plockar vi sedan ut olika delar för att hitta varje uppsättnings specifika uttryck.

Därefter skapar jag en minnesbank. I den samlar jag på mig bilder, tygprover, färger och material. Sedan är det dags att göra kostymskisserna. Då använder jag mina

tygprover. Jag prövar mig fram med olika tyger på skisserna och kan enkelt ta bort ett tyg om jag vill testa något nytt. Jag gör former, skissar, målar, klipper och klistrar tills att jag är nöjd.

Jag lägger ner mycket arbete på mina kostymskisser. De är som anteckningar för mig och jag går alltid tillbaka till dem under arbetets gång. De följer med in i provrummet så att tillskäraren, jag och den som ska bära kostymen lätt kan se hur jag tänkte från början.

När man gör kostymer för opera kan man ta i på ett annat sätt än i talteatern. Musiken gör opera till en så förhöjd konstform. Jag tycker om att skapa kostymer som tar avstamp i epoken som dramat utspelar sig i. Först tar jag reda hur folk faktiskt såg ut, sedan plockar jag ut det jag vill ha. Då kan jag förstora, förminska, lyfta fram olika detaljer och skapa den där förhöjningen. Det är inte alls lika stimulerande att göra alldagliga kostymer som ser ut som om de är köpta på närmsta varuhus.

Att göra kostymer för opera innebär att man kan ta i på ett annat sätt än i talteatern.

Jag är född i Tranemo, i närheten av tygriktet. I min släkt har man arbetat med textil i generationer. Självt har jag hållit på med tyg i alla möjliga former sedan jag var barn.

I min släkt har man arbetat med textil i generationer. Självt har jag hållit på med tyg i alla möjliga former sedan jag var barn.

Jag läste först företagsekonomi på Stockholms universitet men började snart fundera över vad jag skulle arbeta med. Snart bytte jag inriktning och gick istället olika konstnärliga och textila utbildningar, på Tillskärarakademien, Konstfack, Handarbetets vänner och Dramatiska institutet. Men att väva bilder, som vi gjorde på Handarbetets vänner, var inget för mig. Jag ville arbeta mer kollektivt. Av en slump fick jag frågan om jag ville göra kostymerna till en barnpjäs. Och jag tyckte att det var så

kul! Det var som att hitta hem. Sedan ledde det ena till det andra. Bland annat var jag en av medarbetarna i Tältprojektet här i Göteborg. Det var något av det roligaste jag har gjort och det gav mig stor kunskap och erfarenhet.

Det jag uppskattar mest med scenkonst är det kollektiva skapandet. Att bolla idéer tillsammans, titta på varandras processer, inspireras, samtala, undersöka – allt för att nå fram till det gemensamma uttrycket. När idéarbetet och skisserna till en uppsättning är klara möter jag kostymateljén. Där fortsätter det kollektiva, praktiska skapandet tillsammans med tillskärare, skraddare, hattmakare, skomakare, färgare och patinerare. Det är ett stort, gemensamt arbete som leder fram till de färdiga scenkostymerna. Därefter är min förhoppning att sångarna som ska bära kostymerna finner dem användbara i sin gestaltning.” ■

Från radio till scenen med impressionism och havsmusik

av GÖRAN GADEMAN, *dramaturg*

När Gösta Nystroem komponerade musiken till *Herr Arnes penningar* var det framförallt två saker som inspirerade: havet och måleri.

Gösta Nystroem föddes utanför Stockholm 1890. På grund av en konservativ lärarkår vid Musikhögskolan avbröt han sina studier och begav sig utomlands för att måla. Under tolv år, 1920–1932, ingick han i den svenska konstnärskolonin i Paris. Där fanns bildkonstnärer som GAN (Gösta Adrian-Nilsson) och Isaac Grünewald, men också kompositören Moses Pergament. Nystroem tog starka intryck av den franska impressionismen och tonsättargruppen Les six, framför allt Arthur Honegger. Så småningom skulle även kompositörer som Igor Stravinskij och Paul Hindemith göra stort intryck.

Förutom franska intryck går havet som en röd tråd i hans musik.

När han återvände till Sverige slog han sig ner i Göteborg och bodde även en tid på Marstrand där *Herr Arnes penningar* utspelar sig. Han skrev en del omtalad teatermusik för Göteborgs stadsteater, bland annat till Shakespeares *Köpmannen i Venedig* och *Stormen*.

Förutom franska intryck går havet som en röd tråd i hans musik. Det märks särskilt i *Sånger vid havet* med texter av Ebba Lindqvist (1940) och *Sinfonia del mare* (1948), för att nämna de mest kända. *Herr Arnes penningar* kom sent i Gösta Nystroems karriär och är närmast ett slags syntes av hela hans tonsättargärning.

Först radioteater ...

Upprinnelsen till operan *Herr Arnes penningar* går tillbaka till 1954, då Nystroem fick i uppdrag att skriva musik till en radioteater-version av Selma Lagerlöfs kortroman. Texten bearbetades för radio av Bertil Malmberg och Åke Falck. Rollerna Elsalill och Sir Archie gjordes av Jane Friedman och Ulf Palme. Kritikerna tyckte att det hela var föråldrat. Stockholms-Tidningen talar om "en fadd smak av billig rövarroman". Nystroems musik fick dock mycket beröm – den ansågs dynamisk, kraftfull och vacker.

... därefter radioopera

Vid den här tiden arbetade Radiotjänst aktivt för svensk musikdramatik och beställde nya operor till sina utsändningar. Hilding Rosenberg och Sven-Erik Bäck hade tidigare fått beställningar och inför 1959 blev det

Nystroems tur. Han fick olika förslag från Radioteaterns chef Herbert Grevenius och fastnade för Lagerlöfs berättelse. Ett av skälen var att han kunde bygga vidare på teatermusiken han redan skrivit. Nystroem hade också flera personliga ingångar. Förutom sin vistelse på Marstrand hade han som ung upplevt infrusna fartyg men också hur ett hus brann ner, vilket sker i operans inledning.

Bertil Malmberg blev verkets librettist. Tyvärr avled han innan den nya operaversionen blev klar, så dirigenten Styrbjörn Lindedal förde det slutliga textarbetet i hamn tillsammans med Nystroem. Från radioteaterversionen behölls en berättarska som framförde komprimerade delar av romanen. Vid utsändningen 26 november 1959 lästes dessa av Karin Kavli. Göteborgs symfoniker spelade under Lindedal, Elsalill sjöngs av Rut Jacobson, Sir Archie av Björn Forsell, Fostersystem av Busk Margit Jonsson och Torarin av Rune Olson. Nu var kritiken betydligt mer positiv än efter radioteatern. Björn Johansson skrev i Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning att tonsättaren hade "kramat musten ur ämnet, så att den goda Selma mände bäva i sin himmel. Mollstämd, patetiskt lidelsefull är denna musik en äkta Nystroem".

... och till sist scenen

Ett drygt år senare, på trettondagsafton 1961, fick operan sin sceniska premiär på Stora Teatern i Göteborg. För regin stod Soini Wallenius och för dekoren Rolf Alexandersson. Lindedal kvarstod som dirigent, liksom Rut Jacobson, Björn Forsell och Rune Olson i sina roller, medan Fostersystem gestaltades av Berith Bohm. Berättarskans repliker lästes av Gun Hallnäs, som en av Marstrandskvinnorna på scenen. Vid radioframförandet hade Nystroem blivit så förtjust i Rut Jacobsons utförande att han skrev till en aria för Elsalill som inleder akt 2 i scenversionen, "Om intet

jag såge skulle jag skåda klart". Nu var kritiken mer tveksam igen. Flera kritiker upplevde det som en radioopera som hade flyttat upp på scen – de besvärades av berättarskans påtvingade insatser. Kajsa Rootzén i Svenska Dagbladet hävdade att musikens dramatiska puls slog starkare i mellanspelen än i scenerna. Ändå blev *Herr Arnes penningar* en publiksuccé och en framgång för Nystroem som lagerkransades på scenen av Föreningen Svenska Tonsättare. Fem år senare gick han ur tiden.

"Nu är allt sammanfört till en enda lång berättelse, ett evigt Bohuslän. Hav och berg i bakgrunden."

År 1975 var det dags för ännu en uppsättning. Platsen var återigen Stora Teatern, vars operachef Folke Abenius bestämt sig för att ge verket en ny chans. Som regissör engagerades Lars Runsten som just avslutat en period som operachef i Oslo. Teaterns husscenograf och tekniske chef Wolfgang Vollhard stod för dekoren och dirigent var Gunnar Staern. Runsten kände sig dock tveksam till den episka formen med berättarskan. För att kunna tacka ja till uppdraget bad han Abenius att få göra en bearbetning av operan. Abenius gav klartecken. Den största skillnaden blev att berättarskans långa text, i något bearbetad form, lades över på fiskmånglaren Torarin. I Lagerlöfs berättelse är det också han som är vittne till de flesta dramatiska händelserna. Övriga huvudroller gjordes av Marianne Johansson, sedermera Schell (Elsalill), Per Stokholm (Sir Archie) och Monica Ivan (Fostersystem). Elsalills aria från 1961 blev kvar men flyttades till senare i handlingen. Vidare lät Runsten operan utspela sig i en akt och i samma scenbild: en öppen sjöbod

i havsbandet. Den inramades av glesa plankor, fisknät och båtar medan de infrusna skeppen anades i fonden. På sidorna satt de svartklädda fiskarkvinnorna, nästan som att de kommenterade handlingen i ett grekiskt drama.

Efter nyuppsättningen var pressen lyrisk, både till verket och uppsättningen. Flera recensenter påtalade vikten av att aldrig låta ett verk tystna efter dess urpremiär. "Nu är allt sammanfört till en enda lång berättelse, ett evigt Bohuslän. Hav och berg i bakgrunden. Det är nog en slutgiltig lösning", skrev Alf Thoor i Expressen, medan Åke Sällström i Sydsvenska Dagbladet kallade operan "ett angeläget mästerverk". I Dagens Nyheter skrev Hans Wolf att Nystroems musik är "sträng och kärv i klangen och drivs under Gunnar Staerns ledning oemotståndligt framåt i ödesmättade rörelser".

Det är lätt att instämma i lovorden. Orkestersatsen är kärv men omväxlande och mästerligt färglagd. Mycket händer i orkestern och i de stora mellanspelen, medan solistinsatserna domineras av en talnära sång som ibland går över i rent tal, ibland förtätat till expressiv, sångbar melodik – det sistnämnda gäller framför allt Elsalills roll. Även Fostersystemen har mer sångbara partier, inte minst "Skuggans aria" som avslutar akt 1 – ett tillägg till Lagerlöfs text där den höga sopranen enligt Nystroems instruktioner ackompanjeras av ljusa, klara flickröster. Det mer sångbara gäller också de båda fostersystrarnas duett i operans inledning. Kören har ordlösa slingor i början och slutet, och verket inleds med ett tema med parallella kvinter, ett arv från de franska impressionisterna, som återkommer genom operan och symboliserar Elsalills och Sir Archies ödesdömda kärlek. I första aktens drömscen, då Torarin ser den döda familjen på prästgården, använder Nystroem såväl

såg som ett elektroakustiskt instrument, en tongenerator, som i stigande och fallande glissandon skapar ett spöklikt ljud. Nystroem kryddar orkestersatsen med fler ovanliga instrument: såg, handtrumma, träblock, tam-tam, xylofon och klockspel.

Kören har ordlösa slingor i början och slutet, och verket inleds med ett tema med parallella kvinter, ett arv från de franska impressionisterna,

Stämningarna skiftar snabbt, till exempel från den tryckta atmosfären på prästgården i första tablån till det svirande drickandet på krogen på Branehög. Där har Nystroem infört en dryckesvisa för båtsmannen till en melodi som han hade lärt sig av en kanadensisk sjöman i Bilbao.

Den stora slutapoteosen, då isen går upp när Herr Arnes mördare har gripits, lämnar knappast någon oberörd. Körens ordlösa vokaliser med en ensam sopran stegrar sig till gastkramande klimax, allt till en svindlande orkestersats från verkets inledning. Så dramatiskt blir Elsalill återförd till Marstrand. ■

Hannes Öberg (Båtsmannen),
Stefan Berkieta (korist) Miklos Taglia (En soldat/korist)
Leonie Maxwell (korist), Olof Söderberg (korist)

Erik Rosenius (Sir Reginald), Daniel Ralphsson (Sir Filip)
Daniel Hayes (Röst/korist) Tomas Lind (Torarin)

Åke Zetterström (Olof Hästskötare),
Annalena Persson (Hans hustru) Anders Lortntzson (Herr Arne)
Martin Mossberg (statist)

GöteborgsOperans Orkester

Violin I

1:e konsertmästare:

Dieter Schöning

Öyvor Volle

alt.1:e konsertmästare:

Anna Wirdefeldt

Anders Hjortvall

Yongmei Gustafsson

Lars Kvensler

Rolf Mårtensson

Jörgen Ohldin

Anton Sokolov

Tapani Stenros

Jari Williamsson

Stefan Wågsjö

Göran Österberg

Max Wulfson

Miguel Chamorro

Beatriz Saglimbeni

Violin II

Alexander Chojacki*

Ronnie Sjökvist*

Mattias Johansson**

Magnus Larsson**

Olexandra Bondarenko

Wojtek Chojacki

Gunilla Göteborg

Helga Hencz

Pin Ju

Viveca Ryden-Mårtensson

Merlijn De Coorde

Viola

Emil Jonasson*

Franziska Wenzel*

Johanna Fridolfsson**

Magnus Pehrsson**

Irene Bylund

Martin Cederstrand

Brita Linemark

Marjukka Myyrä

Pia Sundberg

Mårta Eriksson

Cello

Patrik Harryson

Solocellist

Lars-Erik Persson*

David Bukovinsky*

Hampus Linderholm**

Kerstin Anderson

Peter Andersson

Lars Kristiansson

Kontrabas

Johan Ekenberg*

Thomas Allin**

Frida Grinne**

Mats Larsson

Reymond Larsson Rea

Kenneth Örtendahl

Flöjt

Corentin Garac*

Gunnar Vallin**

Sabine Daniels

Anne-Claire Toussaint

Piccola

Sabine Daniels*

Anne-Claire Toussaint

Oboe

Jonas Albrectsson*

Geoffrey Cox**

Sandra Simon Monje

Klarinett

Helena Nyman Panofsky*

Kate Mc Dermott**

Tarina Lennartsson

Sten Westerlund

Fagott

Sebastian Wagner*

Gabriel Litsgård**

Kai Nielsen

Horn

Philip Foster*

Ingrid Bakke Karlstedt*

Alexander Hambleton

Mattia Venturi

Trumpet

Johan Åkervall*

Ulrika Dahlberg**

Erik Mattisson

Monica Holst-Olsen

Trombon

Louise Pollock*

Adam Samuelsson**

Anders Hellman

Johannes Forsberg

Harpa

Shan L Jones*

Patrizia Carciani Kvensler

Timpani

Hans-Christian Green*

Johan Bejke**

Slagverk

Fredrik Duvling*

Simon Trabjerg Pedersen**

Hans-Christian Green

Michael Andersson

Maths Tärneberg

* stämledare

** alternerande stämledare

Tongenerator och såg i orkesterdiket

I *Herr Arnes penningar* hittar vi några ovanliga instrument i orkesterdiket. För att framkalla spöklika ljud spelar slagverkaren Fredrik Duvling på en typ av signal-

generator, en så kallad tongenerator från 1950-talet. Tongeneratoren, eller *audio frequency generator*, är en lågfrekvensgenerator inom området några Hz upp till någon MHz. Vanligtvis används generatoren för att trimma in ljudutrustning.

I partituret anger Gösta Nystroem inte *hur* man ska spela på tongeneratoren, bara *att* den ska användas i några takter. Fredrik Duvling har alltså fått fria händer att skruva på rattarna för att framkalla det mystiska ljudet. Samtidigt spelar kollegan Hans-Christian Green på en såg specialgjord för musik.

Vi riktar ett varmt tack till Radiomuseet i Göteborg för att de har lånat ut tongeneratoren till oss.

GöteborgsOperans Kör

Sopran

Jelena Dajic
Karin Fjellander
Marie Fagerberg-Zembachs
Marie Gustavsson
Karin Hammar
Liselott Johansson
Ellen Larsson
Anna Lilja
Tiina Markkanen
Leonie Maxwell
Miriam Ryen
Pauliina Sairanen

Alt

Anna Blylods
Annika Dahlin
Frida Lundin
Karin Hammarlund
Yvonne Helander
Moa Karlsson
Natallia Salavei
Anna-Karin Simlund
Erika Tordéus
Cecilia Vallinder
Anna-Sara Åberg

Tenor

Dardan Bakraqi
William Davis Lind
Nikolaj Giljov
Reima Killström
Marcus Liljedahl
Christopher Napier
Thorild Strandell
Tore Sverredal
Olof Söderberg
Miklos Taliga
Anders Werner

Bas

Henrik Andersson
Stefan Berkiet
Ivan Dajic
Daniel Hayes
Thomas Jönsson
Ronnie Karlsson
Richard Laby
Jonas Landström
Fredrik Samuelsson
Mikael Simlund
Herbjörn Thordarson
Kristoffer Töyrä

Sirener

Rafaela Canžar
Amelie Flink
Viktoria Karlsson
Hedda Lund Koch
Stephania Parlantza
Ellinor Romin
Agnes Thörn
Julia Wincent

Statister

Barbro Carelius
Hallgren
Martin Mossberg
Sara Suneson
Bo Westerholm

Barnstatister

Ingrid Berggren
Allie Brehmer
My Cederberg

Patrik Ringborg

dirigent

Patrik Ringborg är en av Sveriges internationellt mest efterfrågade dirigenter med en bred konserterfarenhet och en operarepertoar som omfattar 90 verk. Ringborg är ledamot av Kungliga Musikaliska Akademien. Han studerade vid Musikhögskolan 1983-1987. Efter ett engagemang som repetitör vid Kungliga Operan, där han debuterade som dirigent 1993, lämnade Patrik Ringborg Sverige för att bli dirigent vid teatern i Freiburg. Där blev han 1997 även stf musikchef och debuterade också vid Aalto-teatern i Essen, där han 1999 utnämndes till förste kapellmästare. 2006 återkom Ringborg till Freiburg som chefsdirigent för att året därpå utses till Generalmusikdirektor vid Staatstheater Kassel, där han, gjorde över 150 konserter, samt ledde 27 nyproduktioner av opera.

Vidare har Ringborg gästat bl.a. Semperoperan i Dresden, Deutsche Oper Berlin, Deutsches Nationaltheater Weimar, Volksoper i Wien och Den Norske Opera (senast med *Eugen Onegin* 2021). 2010 dirigerade han nypremiären av *Rosenkavaljeren* inklusive Dame Kiri te Kanawas avskedsföreställningar på operan i Köln. I Tyskland har han dirigerat över trettio orkestrar och i Sverige har han arbetat med samtliga större orkestrar.

Efter debuten med *Tannhäuser* vid GöteborgsOperan 1998 utnämndes Ringborg till förste gästdirigent och har därefter dirigerat många produktioner på GöteborgsOperan, framför allt med verk av Wagner och Strauss. Här har han också dirigerat uruppförandet av Hans Gefors *Notorious*, vilket gav honom första platsen på OPUS-listan 2015. 2016 ledde han uruppförandet av Daniel Börtz *Medea* på Kungliga Operan. 2014 tilldelades Patrik Svenska Dagbladets Operapris.

Mattias Ermedahl

regissör

Mattias Ermedahl är utbildad vid Operahögskolan i Stockholm. Han är engagerad som solist och regissör vid GöteborgsOperan där han, som tenor, gjort en mängd roller i bl.a. *Läderlappen*, *Barberaren i Sevilla* och *Enleveringen ur seraljen* samt i *Aniara*, *Den flygande holländaren*, *Così fan tutte*, *Resan till Reims*, *Trollflöjten*, *Karmelitsystrarna*, *Sköna Helena*, *Pelléas och Mélisande* och *Don Giovanni*.

År 2014 sadlade Mattias om till baryton och har efter det bl.a. framträtt som Greve Almaviva i *Figaros bröllop*, Ben i *Telefonen*, Eric Mathis/Agent 2 i *Notorious* samt Prins Yamadori i *Madame Butterfly*.

Mattias har också medverkat i *Horoskopet* och i *Äkta kärlek* sökes på Läckö Slottsopera, samt i *Eugen Onegin*, *Pariserliv* och *Carmencita Rockefeller - prinsessa av Japan* på Malmö Opera, i *Csardasfurstinnan* på Nöjesteatern i Malmö samt i roller på Folkoperan, NorrlandsOperan och Wermland Opera.

2017-2018 regisserade Mattias Sverigepremiären av Jonathan Doves *Monstret i labyrinthen* på GöteborgsOperan. Mattias har också regisserat *Death Knocks* av Woody Allen och Christian Joost på Kronhuset i Göteborg, *Romeo* och *Julia* i föreställningen *Starcross'd Lovers* i Vadstena, *Fridas visor*, *La serva padrona* samt nypremiären av *Askungen* och *Jul-trad-i-trion* 2014-2016 på GöteborgsOperan. 2020 regisserade Mattias *Così fan tutte* på GöteborgsOperan.

Lars-Åke Thessman

scenograf

Lars-Åke Thessman har sedan 1970-talet arbetat som scenograf och kostymdesigner för Sveriges största scener samt internationellt i London, Prag, Bonn och Köpenhamn.

På GöteborgsOperan har han svarat för scenografin i bl.a. *Resan till Reims*, *Wozzeck*, *K. Beskrivning av en kamp*, *La traviata*, *Macbeth*, *Rucklarens väg*, *Rusalka*, *Orfeus och Eurydike* och *Macbeth*, samtliga i regi av David Radok, samt *Elektra*, *Rosenkavaljeren*, *Die Frau ohne Schatten*, *Parsifal* och *Alcina*, dessa fem i regi av Yannis Houvardas.

För scenografi och kostymdesign till *Elektra* på GöteborgsOperan (1999) erhöll Lars-Åke Thessman, tillsammans med kostymdesigner Karin Erskine, guldmedaljen vid Scenografi-quadrinalen i Prag 2003. Han har även tilldelats Svenska Dagbladets Operapris 2005 och Tidskriften Operas pris 2008. 2013 erhöll Thessman Bild & Ord Akademiens Lidmanpris "för ett visionärt och mångfacetterat scenografiskt bildspråk med kraft att stödja och fördjupa den sceniska berättelsen".

2018 tilldelades Lars-Åke Hans Majestät Konungens medalj i 8:e storleken "för betydande insatser som scenograf". Samma år gav han ut boken *Till rum blir tiden här*, där han skriver om scenografi ur sex olika infallsvinklar samt om scenografens hela arbetsprocess.

Idag delar Lars-Åke sin tid mellan scenografiuppdrag och föreläsningar vid bl.a. Stockholms Konstnärliga Högskola och Senioruniversitetet.

Ann-Margret Fyregård

kostymdesigner

Ann-Margret Fyregård arbetar som kostymdesigner och scenograf sedan mitten av 1970-talet. Hon var en av medarbetarna i det omtalade tältprojektet *Vi äro tusenden* 1977. Hon har arbetat med teater och opera på Dramaten, Kungliga Operan, Stockholms Stadsteater, Kulturhuset, Riksteatern, Malmö Opera, Göteborgs stadsteater, Nationalteatern, Uppsala stadsteater, Norrbottensteatern, Musikteatern Oktober, Drottningholmsteatern, Nobelbanketten, Teater Fågel Blå, Nationalteatret i Oslo m fl. Inom film har hon bl.a. designat kostymerna till Bille Augusts *Jerusalem* (1995) och hon var scenografassistent på Ingmar Bergmans *Fanny och Alexander* (1981), inom dans har hon arbetat med uppsättningar på Moderna Dansteatern och med Per Jonsson Dance Company.

Ann-Margret har även arbetat som utställningsscenograf på Nationalmuseum och hon svarade också för en av de konstnärliga gestaltningarna i Norra Länken, Stockholm 2014. Vidare har hon undervisat som högskolelektor i kostymdesign på Dramatiska institutet, Dramatiska Högskolan samt vid Stockholms Konstnärliga högskola. Ann-Margret Fyregård tilldelades 2013 H.M. Kungens Medalj, 8:e storleken med högblått band för framstående insatser som kostymtecknare och scenograf.

Annika Lindqvist

koreograf

Annika Lindqvist började på Svenska Balettskolan i Stockholm vid 10 års ålder. Efter avslutat gymnasium på samma skola fick hon stipendium för att fortsätta sina studier vid Pacific Northwest Ballet School i Seattle.

Under sina verksamma år som dansare kom Annika att dansa alla stora klassiska baletter men också verk av Jiří Kylián, Mats Ek, William Forsythe och Jo Strömberg. Annika har haft kontrakt på Kungliga Operan, Nasjonalballetten i Oslo och Staatsoper Wien. Under tio års tid hade Annika Lindqvist också kontrakt på GöteborgsOperan.

I dag arbetar Annika som biträdande regissör på GöteborgsOperan med uppsättningar som *Pierrot lunaire*, *Notorious*, *Norma*, *Billy Budd*, *Hair* och *Return to the forbidden planet*. Hon står för regin vid repriseringar av *Madame Butterfly* och *The Telephone*. Hon arbetar även som rörelseinstruktör för uppsättningar som *Rhenguldet*, *Valkyrian*, *Siegfried*, *Ragnarök* och *Così fan tutte*.

Annika har även regisserat Jo Strömbergs *Utkanten* på Nasjonalballetten i Oslo och var biträdande regissör på Göta Lejon när Rikard Bergqvist regisserade showen *Elvis*, *Cash*, *The killer and Me*.

Joakim Brink

ljusdesigner

Ljusdesignern och belysningsmästaren Joakim Brink har ljussatt en rad uppsättningar på GöteborgsOperan, bl.a. *Trollflöjten*, *Continium*, *Here not here*, *Jenufa*, *Peter Grimes*, *Resan till Reims*, *Tannhäuser*, *My Fair Lady*, *Hair*, *Skid*, *Carmencita Rockefeller* och *Return to the forbidden planet*. För den regionala turnéverksamheten har han gjort ljusdesign till *Rigoletto*, *Boye & Hörberg*, *Shanghai*, *Fame*, *Stoppa Världen! Jag vill kliva av*, *The Rocky Horror Show*, *Kung Baklänges*, *Erik & Eva*, *Grymt!* och *Lite Lennart*.

Joakim har även arbetat på Det Kongelige Teater i Köpenhamn, Riksteatern i Oslo samt på turnéer världen över. För Panta Rei Dansteater i Oslo har han ljussatt *Lullaby* och *Granabo*.

I Sverige har han ljussatt en mängd uppsättningar, som *Broarna i Madison County* på Maximteatern, *Lola Blau* på Stockholms stadsteater, *Simon och ekarna* på Folkteatern i Göteborg, *Gösta Berlings saga*, *Hemsöborna* och *Little shop of Horrors* på Göteborgs stadsteater, *Flickan med svavelstickorna* på Backateatern, *Måsen*, *Gökboet*, *Lodjurets timme* och *Trettondagsafton* på Borås stadsteater, *Sugar* och *My Fair Lady* på Wasa Teater i Finland, *Flickan, mamman och soporna*, *Måsen* och *Pelikanen* på Dalateatern, *Stackars Birger* på Örebro länsteater, *Taube today* och *Bellman 2.0* på Västmanlandsteatern samt föreställningar på Balettakademien, Konserthuset och Växjö Länsteater.

Anders Lorentzson

Herr Arne, bas

Anders Lorentzson var under nio år solist på Kungliga Operan i Stockholm innan han 1994 engagerades på GöteborgsOperan.

Bland hans många roller på GöteborgsOperan kan nämnas Wotan i *Rhenguldet* och *Valkyrian*, Vandraren i *Siegfried*, Oroveso i *Norma*, titelrollerna i *Figaros bröllop* och *Den flygande holländaren*, Leporello i *Don Giovanni*, Lindorf/Coppelius/Mirakel/Dapertutto i *Hoffmanns äventyr*, Baron Scarpia i *Tosca*, don Prudenzi i *Resan till Reims*, Colline i *La bohème*, Basilio i *Barberaren i Sevilla*, Försäljare av minnen/Farfar Ungdom/Nattvakten/Den gamle araben i *Nyckeln till drömmarna*, Doktorn i *Wozzeck*, Javert i *Les misérables*, Osmin i *Enleveringen ur seraljen*, Greve Waldner i *Arabella*, Mefistofeles i *Faust*, Banco i *Macbeth*, Frank i *Läderlappen*, Martin Zapater i *Goya*, Hans Sachs i *Mästersångarna i Nürnberg*, Filip II i *Don Carlos*, Vattenanden i *Rusalka* och Jacopo Fiesco i *Simon Boccanegra*. Hans tolkningar av Baron von Ochs i *Rosenkavaljeren*, Wotan i *Valkyrian* och titelrollen i *Falstaff* är några av hans mest uppmärksammade.

Andra roller han har gestaltat på GöteborgsOperan är Mr. Flint i *Billy Budd*, Blåskägg i *Riddar Blåskäggs borg*, med

vilken han också gästade Janacekfestivalen i Brno, samt Alicias far i *Notorious*.

År 2007 gästade Lorentzson Vilnius-operan i Litauen som Wotan i *Valkyrian* liksom vid deras sommarturné till Ljubljana i Slovenien och Ravenna-festivalen i Italien. Vidare har han sjungit rollen som Wotan i *Valkyrian* i Taipei, Taiwan, och Kommendören i *Don Giovanni* på Kungliga Operan där han också sjöng rollen som Arkel i *Pelléas et Mélisande* 2016. Våren 2017 sjöng han samma roll i på Den norske opera och Ballett, där Anders också har sjungit Oroveso i *Norma*.

Hösten 2015 var Anders anställd på Metropolitan opera i New York som cover i rollerna Sarastro i *Trollflöjten* och Pogner i *Mästersångarna i Nürnberg*.

Annalena Persson

Hans hustru, sopran

Annalena Persson, sopran, är utbildad vid Operahögskolan i Stockholm och knuten till GöteborgsOperan sedan 2005. År 2003 vann hon den fjärde internationella tävlingen för Wagnersångare i Bayreuth och tilldelades också publikens specialpris för bästa sängerska/sångare.

På GöteborgsOperan har Annalena Persson gjort en mängd roller såsom Sieglinde i Wagners *Valkyrian* – en roll hon fick Tidskriften Operas pris för, *Madame Butterfly*, Kundry i *Parsifal*, Tatjana i *Eugen*

Onegin, titelrollen i *Elektra*, *Ariadne* i *Ariadne på Naxos*, *Elisabeth* i *Don Carlos*, *Salome*, *Den främmande furstinnan* i *Rusalka* och *Isolde* i *Tristan och Isolde*. Vidare har hon sjungit *Emilia Marty* i *Fallet Makropulos*, en uppsättning som också spelats i Brno, Hongkong och Shanghai.

På Kungliga Operan har Annalena bl.a. sjungit *Santuzza* i *Cavalleria rusticana* samt *Senta* i *Den flygande holländaren*, en roll hon också gjort i Bergen och på Welsh National Opera samt *Isolde* i *Tristan och Isolde*, som hon även gjort i Seattle, Köln, Basel och på Welsh National Opera. Vidare har hon gjort *Sieglinde* i *Valkyrian* på Den Ny Opera i Esbjerg, *Ortlinde* i *Valkyrian* på Théâtre Châtelet, *Turandot* på Teater Hedeland och på Cagliari Opera på Sardinien och *Salome* på De Nederlandse Opera. Nämnas bör också *Chrysothemis* i *Elektra* i Bryssel och Berlin, *Brünnhilde* i *Valkyrian* på Opera North och Den Ny Opera i Esbjerg och *Siegfried* på Opera North samt Brittens *War Requiem* under ledning av Shao-Chia Lü i Taiwan.

Annalena har även sjungit Beethovens Symfoni nr 9 med Chicago Symphony Orchestra under ledning av Herbert Blomstedt och med London Symphonie Orchestra i Florida liksom sopranpartiet i Beethovens Symfoni nr 8 med Göteborgs Symfoniker och Gustavo Dudamel.

Julia Sporsén

Elsalill, sopran

Julia Sporsén är född och uppvuxen i Göteborg. Hon gjorde sin operautbildning vid Royal Academy of Music i London.

Från 2010 och framåt var hon återkommande gästsolist vid English National Opera i roller som *Katya* i Weinbergs *The Passenger*, *Livia* i Glanerts *Caligula*, *Rosalinda* i *Läderlappen* och titelrollen i Martinus *Julietta*. Hon har också gestaltat roller i uruppföranden: *Julia* i Torsten Raschs *The Duchess of Malfi* och *Antigone* i Julian Andersons *The Thebans*.

På Opera Holland Park i London har hon gjort titelrollen i *Kátja Kabanová*, *Micaëla* i *Carmen*, *Gilda* i *Rigoletto* och *Nedda* i *Pajazzo* samt *Räven* i *Den listiga lilla räven*. Utanför London har hon bl.a. sjungit *Kompositören* i *Ariadne på Naxos* på Scottish Opera dit hon återvände 2020 för rollen *Pat Nixon* i *Nixon in China*.

I Sverige debuterade hon på Kungliga Operan 2012 som *Micaëla* i *Carmen*. 2015 följde debuten i Göteborg i rollen *Kumudha* i *A flowering tree* på GöteborgsOperan. Här har hon också sjungit *Ingeborg* i *Fritiofs saga* 2015. Vidare har hon sjungit *Violetta* i *La traviata* och *Isolde* i *Tristan och Isolde* på Folkoperan och på flera konserter med Göteborgs symfoniker. Säsongen 2021/22 är Julia Artist in Residence vid Kulturhuset Spira ►

där hon framträder i en rad sceniska konserter med Jönköping Sinfonietta och även repriserar rollen som Isolde. I höst sjunger hon titelrollen i *Norma* på Folkoperan.

Sofie Asplund

Fostersystern/sopransolo slutkör, sopran

Sofie Asplund är utbildad vid Operahögskolan i Stockholm. Hos oss har hon sedan debuten 2014 sjungit roller som Susanna i *Figaros bröllop*, Zerbinetta i *Ariadne på Naxos*, Skogsfågeln i *Siegfried*, Gilda i *Rigoletto* och Musetta i *La bohème* samt musikalrollerna Maria i *West Side Story* och Christine Daeé i *The phantom of the Opera*, en roll hon även gjort på Finlands Nationalopera. Säsongen 2019/2020 debuterade hon på Den Norske Opera i rollen som Gilda och var solist på Nobelprisutdelningen. Samma säsong rolldebuterade hon som Anne TrueLove i *Rucklarens väg* på Europaturné med Barbara Hannigans "Equilibrium Young Artists" med föreställningar i bl. a München, Concertgebouw i Amsterdam, Philharmonie de Paris, och Elbphilharmonie i Hamburg.

Övriga roller att nämna är Constance i *Karmelitsystrarna*, Zerlina i *Don Giovanni* och Oscar i *Maskeradbalen* på Kungliga Operan, Sophie i *Rosenkavaljeren* på Mal-

mö Opera, Titania i *En midsommarnattsdröm* och Råven i *Den listiga lilla råven* på Läckö Slott, Carolina i *Il matrimonio segreto* på Drottningholms Slottsteater, Lydia i *Stolthet och fördom* på Vadstena Akademien och Blondchen i *Enleveringen ur seraljen*. Hon har sjungit Eurydice i *Orfeus i underjorden* och Kunigunda i *Candide* i sceniska konserter samt framträtt med Loa Falkman i Loa på Drottningholm.

Sofie har i konsertsammanhang framträtt på bl.a. Göteborgs konserthus, Malmö Live, Stockholms konserthus och Berwaldhallen. På repertoaren återfinns verk som Brahms Requiem, Mozarts c-mollmässa samt Brittens *Les Illuminations*, ett verk hon 2021 gjort på skiva tillsammans med Lunds kammarorkester. År 2018 belönades Sofie med Sten A Olssons stora kulturstipendium och utsågs till vinnare av Hjördis Schymberg-tävlingen. Hon är Anders Wall- och Birgit Nilsson-stipendiat och har mottagit stipendier från bl.a. Kungliga Musikaliska Akademien, Drottningholmsteaterns vänner, Gehrmans musikförlag och Kungliga Operan.

Tomas Lind

Torarin, tenor

Tomas Lind studerade på Operahögskolan i Stockholm och har varit engagerad vid Göteborgs Operan sedan

1989. Här har han sjungit en mängd större roller såsom Cavaradossi i *Tosca*, Polli-
ne i *Norma*, Canio i *Pagliacci (Pajazzo)*,
Macduff i *Macbeth*, Albert Gregor i *Fallet*
Makropulos, Hertigen i *Rigoletto*, Calaf
i *Turandot*, titelrollen i *Don Carlos*, Don
Alvaro i *Ödets makt*, Pinkerton i *Madame*
Butterfly, Don José i *Carmen*, Hoffmann i
Hoffmanns äventyr och Gustav III i *Maske-*
radbalen, med vilken han också gästade
Staatstheater Darmstadt.

Tomas har också sjungit Alfredo i
La traviata och Des Grieux i *Manon*
Lescaut samt titelrollen i *Don Carlos*
vid Kungliga Operan. På Folkoperan
har han gjort Rodolfo i *La bohème* och
Alfredo i *La traviata* – roller han också
gjort på GöteborgsOperan. Tomas Lind
har även sjungit Alfred i *Läderlappen* vid
Seefestspiele Mörbisch och Martin i *Anne*
Pedersdotter vid Festspelen i Bergen.
Bergen. På GöteborgsOperan har Tomas
Lind också sjungit bl.a. sångcykeln *Das*
Lied von der Erde, Sjujskij i *Boris Godunov*,
Torarin i *Herr Arnes penningar* och Rolf
Vidfarle i *Vikingarna*, de två sistnämnda
uppfördes konsertant.

Katarina Giotas

Hans mor/Värdinnan på
Marstrand, mezzosopran

Katarina Giotas har en examen från
Operahögskolan i Stockholm år 2000

men debuterade redan 1998 på Confiden-
cen i Stockholm som Cherubin i *Figaros*
bröllop, en roll hon med stor framgång
även sjungit på Folkoperan och Göte-
borgsOperan. Här har hon också sjungit
titelrollen *Carmen*, Suzuki i *Madame*
Butterfly, Judith i *Riddar Blåskäggs borg*,
Fjodor i *Boris Godunov*, dubbelrollen
Hertiginnan av Osuna och Leocadia i
Daniel Börtz opera *Goya*, Tredje damen i
Trollflöjten och Amschel i *K. Beskrivning av*
en kamp. Övriga roller att nämna är Suzuki
i *Madame Butterfly* på Teatro di San Carlo
i Neapel, Don Ramiro i *La finta giardiniera*
på Kungliga Operan/Vasateatern, Lucilla i
Silkesstegen på Malmö Opera, *Carmen* på
Parkteatern i Stockholm, Den listiga lilla rä-
ven som animerad film med European Ope-
ra Centre, Fenena i *Nabucco* på Wermland
Opera, Lazuli i Chabriers *L'Étoile* på Läckö
Slottsopera, L'Opinion publique/Cupidon i
Orfeus i underjorden och Phèdre i *Hippo-*
lyte et Aricie på Folkoperan, Tredje damen
i *Trollflöjten* på Kungliga Operan samt
Fadela i Daniel Börtz opera *Svall*. Vidare
Schönbergs *Pierrot lunaire*, Drottning Kris-
tina i Daniel Börtz opera *Magnus Gabriel*
på Läckö Slottsopera, Suzuki i *Madame*
Butterfly på Operan i Köpenhamn, Amneris
i *Aida* på Teatro Massimo i Palermo, Char-
lotte i *Werther* i Tartu, Estland, *Carmen*
på La Fenice i Venedig samt Octavian i
Rosenkavaljeren på Deutsches National-
theater i Weimar.

Anton Eriksson

Sir Archie, baryton

Anton Eriksson är född och uppvuxen i Umeå. Han har sedan examen från Operahögskolan i Stockholm 2007 uppträtt på samtliga operahus i Sverige och har över 30 roller på repertoaren, så som Renato i *Maskeradbalen*, Sharpless i *Madame Butterfly*, Marcello och Schaunard i *La bohème*, Ping i *Turandot*, Peter Besenbinder i *Hans och Greta*, Zurga i *Pärlfiskarna*, Escamillo i *Carmen*, Enrico i *Lucia di Lammermoor*, Dr Falke i *Läderlappen* m.fl. På GöteborgsOperan har han tidigare gjort 1st Mate i *Billy Budd* (2013) och Dulcamara i *Kärleksdrycken* (2014).

2016 var Anton med i en uppmärksam uppsättning av Phillip Glass *Satyagraha*, på Folkoperan i samarbete med Cirkus Cirkör. Produktionen åkte på turné till Köpenhamn och New York och några föreställningar gjordes även på Stora Teatern i Göteborg. Som konsertsångare har Anton uppträtt på bl.a. Göteborgs och Malmö konserthus samt Norrlandsoperan. På repertoaren finns *Johannespassionen*, *H-mollmässan*, *Juloratoriet* av J S Bach, Brahms *Ein Deutsches Requiem*, Messias och Judas Maccabeus av Händel, *Stabat Mater* av Dvorak, *Förklädd Gud* av L-E Larsson, Mozarts *Requiem*, *Passio* av Pärt,

Petite Messe Solennelle av Rossini samt *St John Passion* av S-D Sandström.

Anton är Christina Nilsson- och Anders Wall-stipendiat. Han har också belönats med stipendier från Drottningholmsteaterns vänner, Folkoperans vänförening, Kungliga Musikaliska Akademien samt Stiftelsen Den Nordiska Första St Johannislogens Jubelfond.

Daniel Ralphsson

Sir Filip, tenor

Daniel Ralphsson, tenor, är utbildad vid Operahögskolan i Stockholm med en masterexamen. Han har även studerat komposition vid Malmö Musikhögskola samt kördirigering vid Kungliga Musikhögskolan, där han tagit examen som sångpedagog samt kandidatexamen i klassisk sång.

Daniel debuterade på Kungliga Operan i rollen som Dr Blind i *Läderlappen* 2012 varefter han fortsatte sin karriär på samma scen i roller som Ädling i Wagners *Lohengrin*, Pang i *Turandot* samt Monostatos i en ny produktion av *Trollflöjten*. En särskilt uppmärksam insats var rollen som John/Ängel 3 i den nyskrivna operan *Written on Skin* av George Benjamin. Andra engagemang inkluderar bl.a. Basilio i *Figaros bröllop* och Bardolfo i *Falstaff*.

På GöteborgsOperan har Daniel sjungit Goro i *Madame Butterfly*, Gherardo i *Gianni Schicchi*, Mime i *Rhenguldet*, Monostatos i *Trollflöjten*, Flavio i *Norma*, Sir Filip i den konsertanta uppsättningen av *Herr Arnes penningar*, Svanen i *Carmina Burana* (Orff) samt Släkting till Mats i *Kronbruden*. Daniel är flitigt anlitad som kyrkosångare över hela landet i verk av Mozart, Bach, Schubert, Charpentier, Monteverdi med flera och har även framträtt i romansaftnar med en repertoar som spänner från Schubert till Charles Ives. Utöver detta har han under flera år varit medlem i Operaimprovisatörerna som framför improviserad opera på olika scener och i olika sammanhang runt om i Sverige.

Erik Rosenius

Sir Reginald, bas

Erik Rosenius har en kandidatexamen i klassisk sång från Kungliga Musikhögskolan samt en examen från Operahögskolan i Stockholm. Sedan hösten 2021 är Erik en del av solistensembeln vid GöteborgsOperan. 2018–2020 var han medlem i den internationella operastudion vid Staatsoper Unter den Linden i Berlin. Han är också en del av dirigenten Barbara Hannigans projekt Equilibrium Young Artists.

Erik har sjungit roller som Nattvakten i *Mästersångarna i Nürnberg* under Daniel

Barenboims ledning och Poliskommissarien i *Rosenkavaljeren* under Zubin Mehtas ledning på Staatsoper i Berlin samt medverkat som Father Trulove i *Rucklarens väg*, dirigerad av Barbara Hannigan i Göteborg och på turné i Europa.

Erik har varit engagerad vid Kungliga Operan i bl.a. *Salome* och vid Unga på Operan i barnoperorna *Den långa, långa resan* och *Min bror är Don Juan*. 2018 sjöng han rollen som Osmin i Opera Warbergs uppsättning av *Enleveringen ur seraljen*.

Erik är ofta anlitad som oratoriesångare och har bl.a. sjungit Mozarts *Requiem* med Münchenfilharmonin under Barbara Hannigan. Han har bl.a. mottagit Kungliga Musikaliska Akademiens stipendium, Rosenberg-Gerhrman-stipendiet och Kungliga Operans stipendium. 2018 vann han andra pris i Hjördis Schymberg Award.

Åke Zetterström

Olof Hästskötare, baryton

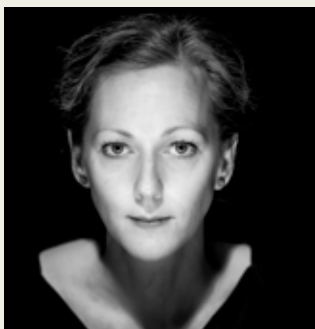
Åke Zetterström är utbildad vid Teater- och operahögskolan i Göteborg, medverkade i invigningsföreställningen på Göteborgs-Operan 1994 och tillhör sedan dess solistensemblen. Bland hans roller kan nämnas Papageno och Talaren i *Trollflöjten*, Prosten Brusander i *Kristina från Duvemåla*, Schaunard i *La bohème*, Gunther i *Ragnarök*, Figaro i *Barberaren i Sevilla*, Dandini i *Askungen*, Ford i *Falstaff*, Ribbing i *Gustavo III*, titelrollen i *Don Giovanni*, Greven och Antonio i *Figaros bröllop*, Sjtjelkalov i *Boris Godunov*, Achilles i *Julius Caesar* och Advokat Sjögren (Dr Falke) i *Läderlappen* samt Prus i *Fallet Makropulos*, Uberto i *La serva padrona*, Nick Shadow i *Rucklarens väg*, Melisso i *Alcina*, Dulcamara i *Kärleksdrycken*, titelrollen i *Gianni Schicchi*, Germont i *La traviata* och Alfio i *Cavalleria rusticana*. Med minioperetten *Champagnetårar* debuterade Åke som regissör. Han har även gästst Drottningholms Slottsteater i titelrollen i Reine Jönssons opera *Cecilia och apkungen*, som också sändes i tv. För rollen mottog han Drottningholmsteaterns vänners stipendium ur H.K.H. Kronprinsessans hand. Tidigt i karriären blev han Birgit Nilsson-stipendiat. För rollen Sixtus Beckmesser i *Mästersångarna i Nürnberg* tilldelades han Tidskriften Operas operapris 2010.

Kristoffer Töyrä

Värden på Branchög, bas

Kristoffer Töyrä är anställd i Göteborgs Operans Kör sedan 2019. Han påbörjade sin sångutbildning vid Framnäs Folkhögskola, där han studerade för Emma Rönnlund. Därefter tog han en kandidatexamen i klassisk sång vid Musikhögskolan i Piteå, där han studerade för Synnöve Dellqvist. Kristoffer stod som finalist i tävlingen "Havets Röst" 2021. Han har även deltagit i mästarkurser med Peter Mattei 2019, 2020 och 2021. Han har varit oratoriesolist i Händels *Messias* i Piteå, Hortlax kyrka, samt gjort flera solistiska konserter i bland annat Göteborgs Domkyrka, vid Edefors kyrkas 90-årsjubileum, Burträsk kyrka och Piteå museum. Vidare har Kristoffer deltagit i körsammanhang som Artic Male Voices, Erik Westbergs vokalensemble, Sveriges Ungdomskör, Musikhögskolans i Piteå Masterkör och Musikhögskolan i Piteå kammarkör.

Mia Karlsson

Värdinnan på Branehög, sopran

Mia Karlsson är utbildad vid Ingesunds Musikhögskola, Operastudio 67 och Operahögskolan i Stockholm där hon utexaminerades 2005.

Debuten skedde 2004 i rollen som Koloratura i Vadstena-Akademiens uppsättning av Lundén-Weldens nyskrivna *Opus Opera*. Därefter följde bl.a. Första damen i en kortversion av *Trollflöjten* vid Nobelfesten 2004, Gilda i *Rigoletto* och Lauretta i *Gianni Schicchi* på Folkoperan i Stockholm och Olympia i *Hoffmanns äventyr* på Det Kongelige Teater i Köpenhamn.

På GöteborgsOperan har Mia sjungit flera roller, bl.a. Woglinde i *Rhenguldet*, Susanna i *Figaros bröllop*, Musetta i *La bohème*, Najaden i *Ariadne på Naxos*, Berta i *Barberaren i Sevilla*, Frasquita i *Carmen*, Första damen i *Trollflöjten*, Elvira i *Italienskan i Alger*, Tebaldo/Röst från himlen i *Don Carlos*, Första vattennymfen i *Rusalka*, Amor i *Orfeus och Eurydike*, John Blund/Daggtomten i *Hans och Greta*, Clorinda i *Askungen*, Femte tjänarinnan i *Elektra* samt Carlotta i *The Phantom of the Opera*.

Mia har mottagit en rad stipendier, bl.a. Jenny Lind-stipendiet 2005, stipendier från Kungliga Musikaliska Akademien samt Joel Berglund Stipendiet.

Hannes Öberg

Båtsmannen, baryton

Hannes Öberg tillhör säsongen 2021/2022 GöteborgsOperans solistensemble. Han har studerat kammarmusik vid Vadstena sång- och pianoakademi för sångpedagogerna Anders Düring och Monica Thomasson. Därefter tog han bachelor- och masterexamen för tenoren och sångpedagogen Erik Årman vid Operahögskolan i Stockholm.

Hannes debuterade 2014 som Don Juan i uruppförandet av Brommares opera *Min bror* är *Don Juan* på Kungliga Operan. Därefter har han på svenska och internationella scener sjungit roller som Valentin i Gounods *Faust*, Ruthven i Marschners *Vampyren*, Papageno i *Trollflöjten*, Figaro i *Barberaren i Sevilla* och Greven i *Figaros bröllop*. Våren 2019 och hösten 2020 ingick Hannes i den fasta solistensemblen vid Theater Kiel i Tyskland. Hannes har även sjungit ett stort antal romans- och liederftnar samt flera oratorier som Händels *Messias*, Brahms och Faurés *Requiem*, *Förklädd Gud* och Bachs *Johannespassionen*.

Mats Almgren

Skepparen, *bas*

Mats Almgren är anställd solist på GöteborgsOperan. Här har han gjort roller som Hunding i *Valkyrian*, Fafner i *Rhenguldet*, Pimen i *Boris Godunov*, Simone i *Gianni Schicchi*, Kung Marke i *Tristan och Isolde*, Claggart i *Billy Budd*, Gurnemann i *Parsifal*, Boris Ismajlov i *Lady Macbeth från Mzensk*, Storinkvisitorn i *Don Carlos*, Bartolo i *Figaros bröllop*, Timur i *Turandot*, Javert i *Les misérables*, Djurtämjaren/Atleten i Alban Bergs *Lulu*, Hunding i *Valkyrian*, Don Basilio i *Barberaren i Sevilla*, Arkel i *Pelléas och Mélisande* och Padre Guardiano i *Ödets makt*. Han har även gjort Sparafucile i *Rigoletto* vid Den Norske Opera samt Sarastro i *Trollflöjten* på Drottningholmsteatern, roller har han även gjort på GöteborgsOperan. Mats har också sjungit Bartolo i *Figaros bröllop* på Det Kongelige Teater samt roller som Hagen i *Ragnarök* vid Scottish Opera med gästspel på Edinburghfestivalen, Teatro Massimo Palermo, Opera North och vid Canadian Opera Company i Toronto, där han också gjort Rocco i *Fidelio* och Daland i *Den flygande holländaren*. På Opera North har Mats Almgren även sjungit Fafner i *Rhenguldet* och Siegfried och Daland i *Den flygande holländaren*. Vidare har han sjungit rollen som Biskop Don Toribio i uruppfö-

randet av Peter Eötvös opera *Love and Other Demons* på Glyndebourne, där han även sjungit *En nattvakt i Mästersångarna i Nürnberg*.

Henrik Andersson

En sjöman, *baryton*

Henrik Andersson är utbildad vid Högskolan för scen och musik i Göteborg och anställd i GöteborgsOperans Kör. Han debuterade som Benoit och Alcindoro i *La bohème* på Skånska Operan och har också sjungit i föreställningen *Here be Opera* på Vadstena-Akademien.

På GöteborgsOperan har Henrik Andersson gjort roller som Passarino i *The Phantom of the opera*, gjort inhopp i rollen som Papageno i *Trollflöjten* samt haft roller i *Don Carlos*, *Attila* (konsertant), *Salome*, *Lady Macbeth från Mzensk*, *Rusalka*, *Barberaren i Sevilla*, *Billy Budd*, *Hamlet* och *Carmen*.

Anna-Karin Simlund

Fiskrenserska, *alt*

Anna-Karin Simlund är utbildad i Stockholm och Innsbruck och anställd i GöteborgsOperans Kör. Hon har haft roller i *Sömngångerskan*, *Valkyrian*, *Sound of Music* samt som *Mércèdes* i *Carmen*, en roll hon sjungit både på GöteborgsOperan och i Dalhalla.

Anna-Karin Simlund har också arbetat som producent vid Södertäljeoperan samt iscensatt flera barnmusikaler.

Karin Hammarlund

Fiskrenserska, *mezzosopran*

Karin Hammarlund, mezzosopran, är utbildad vid musikhögskolan i Örebro och Högskolan för scen och musik i Göteborg. Karin är anställd i GöteborgsOperans Kör.

Direkt efter avslutade studier hoppade hon in i rollen som *Juno* i *Orfeus i underjorden* på Stora Teatern. På GöteborgsOperan har Karin gjort rollen som *Kate Pinkerton* i *Madame Butterfly*, *Sigrune* i *Valkyrian*, *Clothilde* i *Norma* samt gjort inhopp som *Alica* i *Lucia di Lammermoor*. Hon har även medverkat som solist på konserthuset i Helsingborg, Örebro och Göteborg.

Karin har även varit solist i olika oratoriosammanhang såsom Verdis *Requiem*, flera av Bachs oratorier, Mozarts *Requiem*, Langlais *Missa in simplicitate* och Saint-Saëns *Juloratorium*.

GöteborgsOperan har nöjet att presentera säsongens
sponsorer och samarbetspartners

Huvudsponsorer

The Port of Scandinavia

Operasponsor +

Saab AB

Operasponsorer

CBC Investment Group – Handelsbanken – Nordstan

Sponsorer

Atleva – Göteborgstryckeriet – Mantec Management

Pulsen – R Innovation – Roland – Schenker – SEB – Spine Center

Sponsor Barn och unga

Swedbank

Samarbetspartner

Göteborg & Co

4d 1620-2020 Göteborgs Hamn

STOLT SPONSOR AV
GÖTEBORGSOPERAN

**GÖTEBORGS
HAMN**

A woman in a long, flowing white dress stands on a frozen body of water. A large, dark red bloodstain is visible on the ice to her right. In the background, a small, snow-covered island with a building is visible under a cloudy sky.

Opera

Musikal

Dans

Two dancers in light-colored, form-fitting costumes are captured in a dynamic pose against a dark blue background. The dancer in the foreground is leaning back with arms outstretched, while the second dancer is behind them in a similar pose.

GÖTEBORGSOPERAN

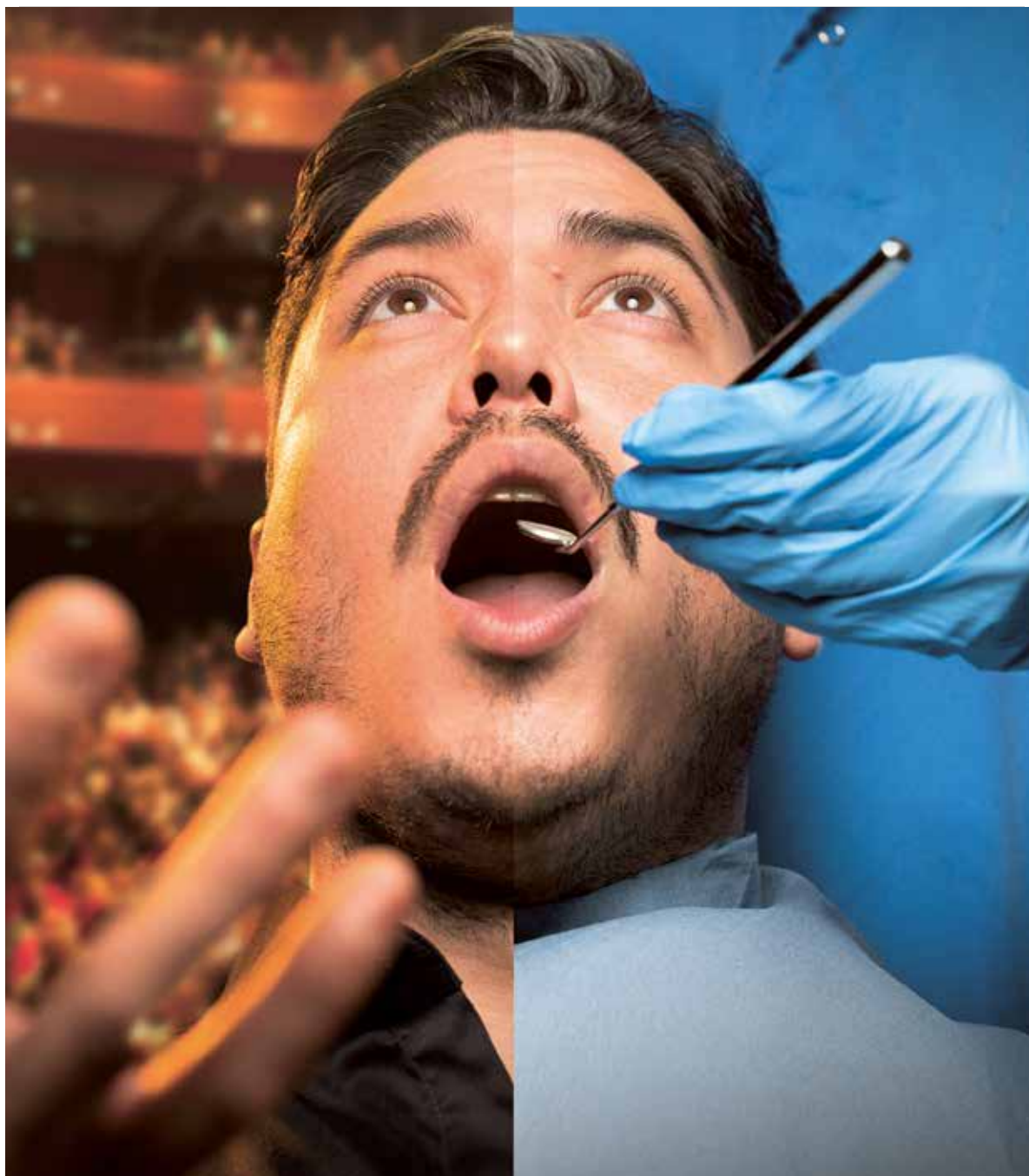
Huvudsponsor av kultur i världsklass – i mer än tre decennier.

V O L V O

Ingenjörskonst som inte bara utvecklar Göteborg. Utan hela världen.

I en värld som snurrar allt snabbare behövs det någon som minskar friktionen. Tänk dig saker som snurrar lättare, oavsett om det är ett pariserhjul i en nöjespark, hjulen på din skateboard eller ett vindkraftverk. Tänk en motor där friktionen inte hindrar kraften, där du kan rulla lite längre. Det är innovationer som är bra för både miljön och energiförbrukningen. Tänk vad ingenjörskonst kan åstadkomma. Läs mer på skf.se

Ett gott liv har många delar.

Västra Götalandsregionen är till för dig, genom hela livet. Många förknippar oss med vård, men vi gör mycket mer. Vi ser till att du kan uppleva kultur, ta dig runt i Västra Götaland och leva i ett hållbart samhälle. Till exempel äger vi GöteborgsOperan och förvaltar Folktandvården.

Mer om vad vi gör hittar du på vgregion.se

STOLT ÄGARE AV
GÖTEBORGSOPERAN

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Välkommen till GöteborgsOperans Restaurang!

Förgyll ditt föreställningsbesök lite extra med något smakrikt från GöteborgsOperans Restaurang, Café och OperaBar. GöteborgsOperans Restaurang och OperaBar öppnar två timmar innan föreställningen.

Vi serverar menyer och à la carte och i OperaBaren en lättare meny. I GöteborgsOperans Café finner du varma och kalla drycker, vin/öl samt smörgåsar och sötsaker.

Välkommen!

På vardagar serverar vi luncher inklusive sallad, bröd, kaffe, kaka och frukt. På måndagar bjuder vi dessutom på något litet sött till kaffet.

För menyer och information om pausförtäring se www.opera.se/restaurang

Ytterligare information och bordsbeställning (även grupper):

Tel: 031-13 13 00 eller boka via vår hemsida opera.se

E-post: restaurang@opera.se

Hos oss kan du äta med gott samvete.

Hösten 2011 erhöll GöteborgsOperans Restaurang miljömärkningen Svanen.

Välkommen att bli medlem!

GöteborgsOperans Vänner verkar aktivt för att sprida kunskap om operakonsten och öka intresset för musikteater. Genom att vara medlem stödjer du GöteborgsOperan och får möjlighet att delta i bland annat specialintroduktioner, föredrag och resor samt ta del av många andra trevliga förmåner.

Läs mer på www.govanner.se

Medlemsavgift: 200 kr per person/år, 75 kr för dig under 30 år och 300 kr per familj.

För mer information: goteborgsoperansvanner@gmail.com

Nyhetsbrev

Erbjudanden, information och nyheter från GöteborgsOperan – enkelt och inspirerande. Anmäl dig på opera.se/utskick

Vill du sprida upplevelser? Bli ombud på GöteborgsOperan!

Som ombud på GöteborgsOperan får du en personlig kontakt och erbjuds att förhandsboka biljetter, se genrep, få specialerbjudanden och fri ombudsbiljett vid gruppbokningar. Du får information om våra föreställningar som du kan sprida till vänner, kollegor och andra intresserade.

Läs mer på www.opera.se/ombud. För mer information:

Tel: 031-13 13 00. E-post: gruppbiljetter@opera.se

A man in historical costume, including a dark cap and a silver breastplate over a dark tunic, holds a long wooden pole horizontally. He is positioned in the center-right of the frame. The background is a deep blue with faint, glowing outlines of architectural structures, possibly a stage set or a digital backdrop.

Vd Christina Björklund
Konstnärlig chef opera/drama
Henning Ruhe

Produktionsansvariga

Biträdande regissörer

Annika Lindqvist,
Louise Hafström Ahlsell

Repetitörer Martin Andersson,
Karin Holm,

Kormästare Mauro Fabbri

Bitr kormästare Lisa Fröberg

Sufflös Amanda Elvin

Inspicienter Pernilla Rehn,

Arve Sandberg

Textmaskinsoperatör

Fredrik Jakobsson

Scenmästare Thomas Pålsson,
Stina Windmark Vestlund

Scentekniker Malin Martinsson

Belysningsmästare

Sarah Carleson, Jonas Asklund

Ljusprogrammering

Justin Goodrich

Ljudansvarig Linn Vidarsson

Specialeffekter Roman Lindqvist

Rekvisita Anna La Carrubba,

Johan Wejstål

Orkesterservice Anders Buller

Samordnare kostym och mask

Kerstin Carlsson

Teknisk produktionsledare

kostym och mask

Malin Svedestedt

Maskörer Lill Dahlgren,

Therese Jansson

Herrkostym Marlène Jahnke

Damkostym Kerstin Carlsson

Modist Therese Schimmelsohn

Patinering Sofia Yvell

Påklädare Camilla Börjesson,

Johanna Ekholm

Lädermakeri Karin Johansson

Barnansvarig Johanna Ekholm

Konstruktör Hannes Hansson

Målare Ylva Thorén

Snickare Mattias Persson

Smed Thomas Antfolk

Tapetserare Kristin Fransson

Dramaturg Göran Gademan

Engelsk översätn. textmaskin

Charlotte Briem

Musikbibliotek Helena Ericsson

Marknadskoordinator

Charlott Moberg

Pressansvariga Marie Branner,

Emil Rinstad

Projektledarassistent

Kristoffer Pålman

Projektledare Anna Cederberg

Program

Ansvärg utgivare, vd

Christina Björklund

Redaktör/grafisk form

Lisa Iverstam

Föreställningsfoto

Lennart Sjöberg

Foto kostymskisser Tilo Stengel

Korrektur Pernilla Karlsson

Repro och tryck

Göteborgstryckeriet